

Шевчук Анастасія Володимирівна

Національний університет «Одеська юридична академія»

аспірантка кафедри господарського права та процесу

РОЛЬ ЄВРОПЕЙСЬКОГО БАНКУ РЕКОНСТРУКЦІЇ ТА РОЗВИТКУ У ПІДТРИМЦІ МАЛОГО БІЗНЕСУ В УКРАЇНІ

Європейський банк реконструкції та розвитку (далі – ЄБРР) є найбільшим фінансовим та консалтинговим інвестором малого бізнесу в Україні. Співпраця українських підприємців з ЄБРР забезпечує залучення додаткових інвестицій в економіку країни, а також стимулює розвиток приватного бізнесу та створення нових робочих місць. Так, відповідно до статистики ЄБРР, банк за 5 років з початку дії програми підтримки малого бізнесу в Україні працював з 530 підприємствами, близько 100 з яких отримали консультації міжнародних експертів-практиків, решта - місцевих спеціалістів. При цьому середня сума гранту на проект з залученням українських консультантів перевищила 6 тис євро. Із залученням зарубіжних спеціалістів - 58 тис. євро. Середня вартість проекту з залученням зарубіжних експертів склала 60-70 тис. євро, з яких 90 % були надані банком. Окрім того, в результаті реалізації проектів більше 70% клієнтів ЄБРР збільшили свій оборот більш ніж на 40%, продуктивність праці - на 27%, обсяги експортних поставок - на 18%[2]. На теперішній час ЄБРР має намір активізувати роботу з малим та середнім бізнесом через банки-партнери: УкрСиббанк, Райффайзен Банк Аваль, Укрексімбанк, Мегабанк.

Необхідно також відзначити, що регіональний офіс Європейської банку реконструкції та розвитку, який буде фінансувати малий і середній бізнес південних областей, почав свою роботу в Одесі.

Європейський Союз спільно з ЄБРР реалізує Програму прямих підтримки малих та середніх підприємств у країнах глибокої та всебічної зони вільної торгівлі. Ця програма спрямована на підвищення конкурентоспроможності,

покращення доступу до фінансування, відкриття нових можливостей для торгівлі, забезпечення дотримання нових стандартів харчової безпеки та якості, а також технічних стандартів та вимог до охорони навколишнього середовища.

Програма фінансування малого бізнесу включає в себе як фінансування через комерційні банки шляхом надання цільових кредитних ліній і кредитних гарантій, так і прямого фінансування (надання прямих кредитів та участі в капіталі) малого бізнесу.

Пряме фінансування передбачає: по-перше, різні фінансові інструменти з обліком потреб компанії (кредити, вклади у акціонерний капітал (від 20 до 35% капіталу компанії); по-друге, індивідуальні інвестиції від 1 млн. до 10 млн. євро, строком від 3 до 10 років; по-третє, номінанті в вільно конвертованій валюті (євро або долари США); по-четверте, ринкове ціноутворення (ЄБРР субсидує проекти, не надає вигідні кредити і не вступає в конкуренцію з приватними банками) [4].

Для отримання відповідного фінансування компанія-претендент проходить так звану попередню оцінку придатності компанії або проекту, для чого потрібно надати фінансову звітність компанії за два попередні роки (за українськими або міжнародними стандартами) та опис компанії та проекту.

Оскільки ЄБРР надає кредити в основному в іноземній валюті та можливості кредитування в гривні обмежені, перевага віддається компаніям, що генерують валютну виручку - тобто є компаніям-експортерам. Так само, перевага віддається виробникам продукції з більш високою доданою вартістю.

Однак, уже з червня 2017 року ЄБРР надає нові засоби для розвитку механізмів кредитування у місцевій валюті та підтримці малого бізнесу в Україні[3]. Зазначимо, що отримання кредитів у гривні є більш зручним для потенційних боржників, так як не створює для них валютних ризиків. ЄБРР видав перший кредит у гривні в розмірі 530 млн. гривень. Кредит надано

терміном на 3 роки для розширення фінансування українських приватних компаній, у тому числі малого та середнього бізнесу [1].

Варто відзначити, що активний розвиток сектор у малих підприємств є необхідним та важливим компонентом будь-якої здорової ринкової економіки. Однак для вирішення проблем, з якими стикаються малі підприємства в Україні, використання лише фінансового інструментарію виявляється недостатнім.

У не меншій мірі необхідний доступ до технологій для підвищення ефективності роботи та подальшого зростання, саме тому ЄБРР надає підприємцям доступ до ефективних технологій та розробок у сфері трансформації бізнесу, приділяючи особливу увагу серед інших сфер стратегії, маркетингу, операційної діяльності, управління якістю, ефективності енерговикористання, фінансового управління тощо

Інформаційно-консультаційні проекти в широкому колі напрямків здатні допомогти компаніям збільшити обсяги експорту, його потенціал або рівень конкурентоспроможності на внутрішньому ринку.

Так, програма ЄБРР підтримує такі проекти з консалтингу:

- 1) бізнес-планування, розробка інвестиційних пропозицій, ТЕО та інша інвестиційна документація, пошук партнерів для бізнесу та інвесторів;
- 2) автоматизація та вдосконалення процесів управлінського, бухгалтерського обліку, процесів виробництва, керівництво персоналом та інших бізнес-процесів підприємства;
- 3) впровадження концепції управління якістю та сертифікації;
- 4) застосування енергозберігаючих технологій, проведення енергоаудиту;
- 5) дослідження ринку і маркетингове планування;
- 6) перетворення та реструктуризація бізнесу;
- 7) інженерні дослідження, підготовка проектних документів.

Стосовно фінансової сторони консалтингових послуг, то варто сказати, що ЄБРР відшкодовує від 50% до 70% витрат на консультаційні/ консалтингові

послуги (після закінчення проекту), але не більше 10.000 Євро (без урахування податків).

Підприємство, що претендує на отримання гранту ЄБРР, повинно мати штат працівників до 250 осіб, працювати не менше двох років, більш ніж 50 % приватної власності такого підприємства має належати громадянам України, також воно повинно мати гарну ділову репутацію, позитивну динаміку розвитку та потребу в залученні консультанта. Окрім того, отримати гранти ЄБРР можуть лише ті компанії, які не працюють у фінансовому, страховому, тютюновому, гральному, міцних алкогольних напоїв, військово-промисловому секторах.

Отже, окрім фінансування ЄБРР також допомагає малому бізнесу в Україні отримати доступ до ноу-хау, які необхідні для розвитку та зростання бізнесу шляхом залучення місцевих консультантів для вирішення конкретних бізнес-завдань, або шляхом залучення міжнародних експертів для впровадження передового управлінського досвіду на підприємствах з потенціалом майбутніх лідерів ринку, надає ділові поради в широкому діапазоні послуг, від ефективності використання енергоресурсів до маркетингу, стратегії, операційного консультування, управління якістю тощо, надає стратегічну перевірку всіх аспектів підприємства, від продажів і маркетингу до експорту, інвестицій та фінансово-стратегічного планування, а також надає можливість підприємствам зменшити витрати на енергію, підвищити ефективність, працювати згідно з енергетичними та екологічними стандартами.

Список використаної літератури

1. ЕБРР и Всемирный банк начали кредитовать в гривне. – Назва з екрану // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.epravda.com.ua/rus/news/2017/06/8/625822/>

2. ЕБРР планирует увеличить вдвое финансовую поддержку малого и среднего бизнеса в Украине.– Назва з екрану // [Електронний ресурс]. – Режим доступу:https://censor.net.ua/news/365396/ebrr_planiruet_uvelichit_vdvoe_finansovuyu_podderjku_malogo_i_srednego_biznesa_v_ukraine

3. ЕБРР прокредитує малий і середній бізнес на \$25 млн.– Назва з екрану // [Електронний ресурс]. – Режим доступу:<https://inventure.com.ua/news/ukraine/ebrr-prokredituet-malyj-i-srednij-biznes-na-dollar25-mln>

4. Как получить кредит от ЕБРР. Программа финансирования МСП. – Назва з екрану // [Електронний ресурс]. – Режим доступу:<http://agrostory.com/info-centre/market-news/how-to-get-a-loan-from-the-ebrr-the-program-of-financing-of-smes/>